

CIJELIM SRCEM NASPRAM ČITAVA RASPONA ZBILJE

Crkva posebnu pozornost posvećuju Božjoj Ljubavi, objavljenoj u Isusu Kristu, Bogočovjeku – čovjeku s božanskom ljubavlju i Bogom sa ljudskim srcem. Odmah na početku, već u prvoj rečenici upadamo u nedokučivu i nerazlučivu tajnovitost. Ta, mi smo naučili misliti uvijek dijeleći jedno od drugog: Bog je Bog a čovjek je čovjek.

Međutim, odijelimo li čovjeka od Boga, on gubi svoju dubinu, utemeljenost, dostojanstvo. Ostaje izgubljen među mnoštvom bića što neprijateljuju. Gubi se sveznost i jedinstvo zbilje, a mnoštvo i razjedinjenost se uvlače u ljude te oni lutaju bez cilja i spokoja.

Odiyelimo li, pak, Boga od čovjeka, Bog zamakne u potpunu nepoznatljivost, mrak i nedokučivost. Njegova zbilja za nas prestaje biti zbiljom. Niti ima čovjeka bez Boga, niti za nas ima Boga bez čovjeka. Kad se uništi čovjeka i Boga, onda nastupaju bogovi. Oni komandiraju u svojoj razjedinjenosti tako da su jedino složni u ništenju svega pozitivnoga. Kad nestane Bog, u ljudima se, i njihovom društvu, rađa bezbroj bogova.

Kod raznih naroda bogovi su imali svoje poslove i račune. Stanovali su negdje u međusvjetovima. Nije ih zanimalo koji se usud čovjeku sprema. Njihova je dobrota imala svoje granice. Međusobno su se svađali i nikad se do kraju nisu žrtvovali za ljude. Ali, i ti bogovi, imali su nekog vrhovnog boga. No, kad umre pravi bog, sve to mnoštvo bogova seli se među ljudi i čini ono što smo već rekli: ništi, ubija, razara, dokida, razjedinjuje. Svako društvo koje nema Boga, ima jato bogova.

Što li je s novošću koja se objavljuje u Isusu Kristu, jedinom Sinu Boga Jedinoga? Na prvi pogled smo pritješnjeni. Nema mogućnosti odabira među mnoštvom bogova. Ali, ipak, tješi nas blagonaklonost nepronice tajne, što nam se objavljuje u konkretnosti ljudske povijesti. Doduše, izaziva nam nedoumice o našim mogućnostima i sposobnostima slijediti njegov primjer, idući njegovim putem.

Budući da nam reče, kako smo spore pameti, a i sami priznajemo da brzo ne shvaćamo o čemu je riječ, premda slutimo da nam je ponuđeno dobro i spasenje uz mnoge nevolje, ne preostaje nam drugo nego primijeniti naše stare i dobro uhodane metode: promatranje i eksperimentiranje. Ta, tako smo došli do mnogih spoznaja u znanosti te se danas hvastamo silnim uspjesima.

Ako želimo uspjeh i u spoznajama tajni nebeskih, a ne samo zemeljskih, možda se može nešto naučiti i od prirodnih znanosti.

Da se, ipak, ne zaboravi, a često se zaboravlja, da su se prirodne znanosti odvojile od duhovnih i ponijele u amanet puno principa. Primjenivši ih poslije, polučile su mnoge i velike uspjehe.

Na duhovnom, pak, planu, nikako nismo zadovoljni s uspjesima. Doduše i na znanstvenom planu nam se otkriva sve više problema. Što više znanja, više pitanja i zagonetki. Što se više umnožavaju spoznaje, umnožavaju se i pitanja.

No u svakom slučaju prirodnim znanostima se ne može zaniijekati određeni napredak pa makar i uz cijenu jednostranosti kojom nam prikazuju svijet. Kako u svemu ljudskom dolazi do usporedba i nadmetanja, tako se i između znanosti uopće i duhovnosti odavno provodi natjecanje iz kojega je duhovnost malo po malo isključena. Dobila je crveni karton jer se, navodno, nije pridržavala pravila istraživanja.

No, kako je priroda žestoko reagirala na znanost bez duha, te se opire nerazboritoj primjeni znanstvenih dostignuća, počela se zazivati u pomoć etika, kako bi se prirodu što bezbolnije podvrglo i upokojilo da bi čovjeku mirno služila. No, kako utemeljiti etiku? Zaboravlja se, da je lako promotriti, istražiti pa i postići nešto ograničeno i konačno, no kad se hoće dokučiti cjelina zbilje, napori su dugotrajni a rezultati nisu opipljivi. Zato mnogi pomisle da se i ne isplati činiti uzaludne pokušaje, kako bi se razotkrila tajna bitka i zbilje.

No duhovni pristup zbilji i čovjeku ipak je u prednosti pred metodama prirodnih znanosti koje svojim predmetima uvijek pristupaju izvana. Čovjek, međutim, želeći sebe istražiti, već je u sebi, unutra, pa iznutra i govori. Prirodoslovac, pak, nikad nije siguran je li došao do same stvari i nikad pravo ne zna što ona zaista jest. Postupa tako da njezinu zbilju usporedi s iskustvom svoje vlastite opstojnosti.

Duhovni ljudi u svoju nutrinu gledaju neskrraćeno, gledaju očima duha, a prirodoslovci mjere izvanjsko instrumentima. Oni su zapravo, ukoliko samo prirodoslovci, uvijek barem jedan korak otuđeniji od istinskih duhoslovaca.

Prirodna znanost ide za onim što se može instrumentima registrirati i izmjeriti, a duhovan čovjek za onim što se može kao opstojeće iskusiti. Prvi mjere mjerljivo, a ono je uvijek ograničeno i bez punine zbilje i savršenosti. Drugima se pak objavljuje nemjerljivo, beskonačno, punina zbilje i bogatstva.

Tako se pokazuje jedna začuđujuća istina da je duhovan čovjek bliži zbilji nego li znanstvenik. Znanstvenik uvijek pretvara svoje spoznaje u opće pojmove, dakle u apstrakaciju, a to obično znači udaljenost od iskustva zbilje. A opće uvjerenje vlada da je stvar obrnuta.

Duhovan čovjek, doduše, može biti i znanstvenik i znanstvenik može biti duhovan čovjek. To se nikako ne mora isključivati kako se često govori. To je ideal. Ta mnogi znanstvenici su veoma duhovni. Naravno da ima i drugih primjera.

Cjeloviti pristup, bez duhovne magle i znanstvenih utvara, može se dobiti otvaranjem čitave širine našega duha i srca prema čitavoj zbilji. To je moguće

postići jedino dobrohotnim stavom prema svemu opstojećem i prema svima opstojećima. Bez potvrđivanja svega dobrog i pozitivnog nije moguće sve dobiti u horizont spoznaje. A upravo je ljubavi glavna odlika da nije sebična.

To i jest razlog zbog čega je Božja ljubav mogla sve stvoriti: posve je nesebična. Mi možemo zauzeti ispravan stav prema svemu, ako se uspijemo diviti svem mnoštvu postojećih bića poštivajući ih u njihovoj različitosti. Ljubav se njima služi ukoliko joj ona omogućuju dalje vidike i razotkrivanje novih horizonata.

Svecima je zato bio dosta jedan cvijet da zarone u duboku meditaciju. Valja zato adorirati pred objavljenim istinama kako bismo se što više približili ljubavi koja nam govori u bogatstvu – ne samo cvijeća nego i svega postojećega. Vježbati se valja u promatranju dobra koje izaziva i oslobađa, a ne zla koje samo zavodi i upropašćuje.

Nikola STANKOVIĆ